

Vergaderjaar 2006–2007

29 936

Regels inzake de beëdiging van tolken en vertalers en de kwaliteit en de integriteit van beëdigde tolken en vertalers (Wet beëdigde tolken en vertalers)

B

VOORLOPIG VERSLAG VAN DE VASTE COMMISSIE VOOR JUSTITIE¹

Vastgesteld 22 mei 2007

Het voorbereidend onderzoek heeft de commissie aanleiding gegeven tot het maken van de volgende opmerkingen en het stellen van de volgende vragen.

De leden van de **VVD**-fractie hebben met belangstelling kennis genomen van dit wetsvoorstel en de langdurige en uitgebreide behandeling die het in de Tweede Kamer heeft gekregen. Zij hebben nog een drietal vragen.

Verklaring omtrent het gedrag

De eerste vraag betreft de in meerdere artikelen genoemde verklaring omtrent het gedrag.

In artikel 4, tweede lid, is bepaald: «Bij de aanvraag tot inschrijving, bedoeld in het eerste lid, legt de tolk of vertaler een verklaring omtrent het gedrag over, als bedoeld in de Wet justitiële en strafvorderlijke gegevens».

In artikel 8, tweede lid, is bepaald: «Op de aanvraag tot verlenging van de inschrijving is artikel 4, eerste tot en met vijfde lid, van overeenkomstige toepassing, met dien verstande dat de in die artikelleden bedoelde verklaringen niet ouder zijn dan drie maanden, te rekenen vanaf de dag waarop de aanvraag tot verlenging wordt ingediend».

Aanvankelijk was in het tweede lid van laatstgenoemd artikel sprake van «een recente verklaring omtrent het gedrag», maar de minister heeft hier blijkens de toelichting bij de vijfde nota van wijziging alle twijfel over de ouderdom van een dergelijke verklaring willen wegnemen.

Betekent dit nu, zo vragen de leden van de VVD-fractie zich af, dat de ouderdom van een verklaring omtrent het gedrag bij een eerste aanvraag tot inschrijving er niet toe doet, maar bij een aanvraag tot verlenging van de inschrijving wel?

En hoe dient in dit verband de gehandhaafde omschrijving van «een recente verklaring omtrent het gedrag» in de artikelen 31, eerste lid, en 33, eerste lid, nu te worden geduid?

¹ Samenstelling:

Holdijk (SGP), Wagemakers (CDA), Witteveen (PvdA), De Wolff (GL), Van de Beeten (CDA), (voorzitter), Broekers-Knol (VVD), G. J. de Graaf (VVD), Ruers (SP), Westerveld (PvdA), Engels (D66) en Franken (CDA).

Plv. leden: Schuurman (CU), Pruiksma (CDA), Jurgens (PvdA), Minderman (GL), Dölle (CDA), Rosenthal (VVD), Biermans (VVD), Kox (SP), Tan (PvdA), Schuyter (D66) en Russell (CDA).

Taalgebruik in het wetsvoorstel

Is de minister met de leden van de VVD-fractie van mening, dat een wet die handelt over tolken en vertalers ook zelf een toonbeeld van goed taalgebruik behoort te zijn?

Zij stellen deze vraag, omdat in de artikelen 13, eerste lid, en 14, eerste lid, sprake is van «een goed beëdigde tolk» respectievelijk «een goed beëdigde vertaler».

Zijn er ook slecht beëdigde tolken en vertalers?

In artikel 35, eerste lid, wordt nog het begrip «taalrichting» gebezigd, dat stamt uit het oorspronkelijke wetsvoorstel. Zou de tekst ook hier niet moeten luiden: «voor die (bron)taal»?

De vragen van de VVD-fractie brachten de commissie tot de vraag of de minister het een acceptabele oplossing zou vinden het bovenstaande als «verschrijvingen/omissies» te typeren die d.m.v. een nota van verbetering gerepareerd kunnen worden. Of zou de minister een technische novelle willen overwegen?

Positie van tolken en vertalers

De leden van de **CDA**-fractie merken op dat de sociale status van een beroep regelrecht gerelateerd is aan de opleiding en, daarmee samenhangende, het salaris, de erkenning, de registratie, de verplichting tot periodieke bijscholing evenals het bestaan van een gedragscode en een professioneel toezicht op de handhaving en naleving daarvan. Medici, advocaten, accountants en notarissen zijn voorbeelden van beroepsgroepen met een hoog sociaal aanzien, dat mede in stand blijft doordat de opleidingseisen zwaar zijn, de titel beschermd is en de gedragscode gehandhaafd wordt door de eigen beroepsgroep, al dan niet met een controlerende functie van de overheid.

In alle hier genoemde opzichten verdient de positie van tolken en vertalers overweging. De Europese Commissie heeft onlangs uitgemaakt dat het beroep lijdt onder een gebrek aan status: vertalers en tolken worden soms slecht betaald, hebben dikwijls geen recht op sociale voorzieningen (zoals betaald ziekteverlof en pensioenrechten) en klagen dat zij onvoldoende worden geraadpleegd door hun collega's – juristen (Zie het Voorstel voor een KADERBESLUIT VAN DE RAAD over bepaalde procedurele rechten in strafprocedures binnen de gehele Europese Unie SEC(2004) 491.) De Europese Commissie stelt tevens vast dat slechts in een beperkt aantal lidstaten het beroep van tolk/vertaler voor een openbare dienst een officiële status heeft, waarbij wordt gezorgd voor opleiding op nationaal niveau, registratie, erkenning en voortdurende bijscholing.

Het onderhavige wetsvoorstel waarin regels worden gesteld inzake de beëdiging van tolken en vertalers en de kwaliteit en integriteit van beëdigde tolken en vertalers, waarin de wet van 6 mei 1878, houdende bepalingen omtrent de beëdigde vertalers, opgaat, is naar de mening van de leden van de CDA-fractie dan ook te begroeten als een belangrijke stap voorwaarts, niet alleen voor de gehele beroepsgroep van tolken en vertalers, maar ook voor allen die aangewezen zijn op de diensten van tolken en vertalers. Daaronder neemt de gehele sector van de rechtspleging een belangrijke plaats in, al was het maar omdat het Europese Hof voor de Rechten van de Mens in de zaak Kamasinski een nadere invulling heeft gegeven aan het in art. 6 van het EVRM neergelegde grondrecht op een fair trial. Het hof heeft niet alleen uitgemaakt, dat iedere verdachte het recht heeft zich kosteloos te doen bijstaan door een tolk, indien hij de taal die ter terechtzitting wordt gebezigd niet verstaat of spreekt, maar ook

verduidelijkt dat deze verplichting jegens de verdachte ook geldt voor de vertaling van alle relevante proceduristukken (Kamasinski tegen Oostenrijk, arrest van 19 december 1989, serie A nr. 168, r.o. 74).

De Europese Commissie heeft, overigens zonder Nederland met zoveel woorden te noemen, geconstateerd dat de lidstaten zich in theorie weliswaar bewust waren van deze verplichting, maar dat zij deze in de praktijk niet volledig naleefden. Zij stelde vast dat tijdens politieverhoren niet altijd een gekwalificeerde tolk aanwezig was en soms beroep gedaan werd op de diensten van leken die enige kennis hadden van de taal van de verdachte, terwijl er ook ontoelaatbare beperkingen bleken te bestaan met betrekking tot de documenten die ten behoeve van verdachten werden vertaald. (Zie andermaal het Voorstel voor een KADERBESLUIT VAN DE RAAD over bepaalde procedurele rechten in strafprocedures binnen de gehele Europese Unie, SEC(2004) 491). De Commissie stelde ook vast dat lidstaten moeilijkheden hadden om voldoende gerechtstolken en -tolken aan te werven. De Commissie zal deze kwestie blijven onderzoeken in de hoop een oplossing te vinden. De Commissie acht het namelijk «van cruciaal belang dat er in elke lidstaat genoeg vertalers en tolken zijn om de behoeften van buitenlandse verdachten te dekken».

Opleiding

Een van de opvallende trekken van het onderhavige wetsontwerp is dat Nederland, tien jaar nadat het laatste staatsexamen tolk/vertaler was afgenomen (in 1997) en de overheid zich zeer terughoudend ging opstellen ten opzichte van de kwaliteitsbewaking op dit gebied, thans door de praktijk, maar ook door Europese ontwikkelingen, gedwongen wordt zich te bezinnen op haar rol. De Stichting Nationale Examens Vertaler en Tolk (hierna: SNEVT), die sinds 1997 nu landelijke examens afneemt is een samenwerkingsverband van hogescholen, universiteiten en beroepsorganisaties. Het examen toetst de competentie van de vertaler of de tolk op HBO-niveau. Momenteel wordt voor de gerechtstolken nog een eenjarige aanvullende opleiding noodzakelijk geacht, waarin wordt voorzien door de Stichting Instituut voor Gerechtstolken en -vertalers (SIGV, te Zaandam). Nu is het opvallend dat de hogescholen particuliere instellingen zijn. De Hogeschool West-Nederland voor Vertaler en Tolk is in 1994 opgericht als voortzetting van de Haagse Opleidings-cursussen, die opleidden voor het Staatsexamen Tolk/Vertaler. HWN is een geaccrediteerde, particuliere instelling ingeschreven in het Centraal Register Opleidingen Hoger Onderwijs (Croho). Vertol te Amsterdam is eveneens een geaccrediteerde, particuliere hogeschool. De ITV Hogeschool voor Tolken en Vertalen is in 1983 gestart door Wolters-Noordhoff, in 1991 een zelfstandig opleidingsinstituut geworden dat sinds 1996 een niet bekostigde, maar wel geaccrediteerde opleiding voor hoger beroepsonderwijs is. Tenslotte is er dan nog de LOI Hogeschool, een afstandsopleider met NVAO-geaccrediteerde HBO-opleiding tolk Engels. Ten aanzien van deze opleidingen heeft de Commissie Jurgens in algemene zin, zonder een bepaalde opleiding met name te noemen, opgemerkt dat de ambities hoog zijn, maar de realisatie daarvan wel eens achterblijft.

Deze stand van zaken roept in verband met het bepaalde in de artikelen 3 en 4 van het wetsontwerp de vraag op, of het wel gewenst is de sturing van de opleidingen, zowel naar richting als naar omvang, geheel en al aan de vrije markt over te laten. Dit klemt te meer, waar Vlaanderen via de Afdeling Toegepaste Taalkunde van de Lessius Hogeschool te Antwerpen en in afwachting van federale opleidingen op regionaal niveau belangrijke invloed heeft verworven op het aanbod en het niveau van opleidingen tot tolk-vertaler. Aldaar hebben zich kandidaten voor cursussen in 27 talen aangemeld, een getal dat dat van het Nederlandse cursusaanbod verre

overtreft. Daar komt nog bij dat ook de Commissie Jurgens in haar rapport «Praktisch en effectief» van februari 2005 pleit voor de instelling van een Kwaliteitsinstituut, dat mede tot taak moet krijgen het aanbod van permanente educatie te bevorderen. Te overwegen ware om ook op universitair niveau in het onderwijs in en bij het onderzoek naar de toegepaste taalwetenschap aan aard en inhoud van vertolking en vertaling aandacht te besteden. Daarvoor zijn ook nog minstens twee andere argumenten van belang. Het zou ongewenst zijn, indien Nederland zich voor de wetenschap van de vertolking en vertaling op wetenschappelijk niveau geheel van het buitenland afhankelijk zou maken, maar bovendien dienen Nederlandse kandidaten voor een positie als tolk-vertaler bij de Europese Unie de mogelijkheid te hebben zich met het Nederlands als uitgangspunt (en dus in eigen land) voldoende kwalificaties te verwerven.

Overigens, het wetsontwerp maakt geen melding van het Kwaliteitsinstituut als voorgesteld door de Commissie Jurgens. Overweegt de minister, zo vragen de leden van de CDA-fractie, om de mogelijkheid die in artikel 2 lid 2 geboden wordt om het register te laten bijhouden door een bewerker aldus aan te wenden dat die opdracht aan een Kwaliteitsinstituut wordt gegeven?

Het salaris

Het ligt voor de hand om aan te nemen dat van stelselmatig verhoogde kwalificatie-eisen voor de tolk-vertaler binnen niet al te lange tijd een opwaartse druk op de salarissen zal uitgaan, waarbij bovendien bedacht moet worden dat de tolk-vertaler in het systeem van de wet voor tal van nieuwe en extra kosten zal komen te staan. Weliswaar heeft de minister vooralsnog de tarieven volgens het Besluit Gerechtstolken en Beëdigde Vertalers ongewijzigd gelaten, maar denkbaar ware dat inmiddels enige ervaring is opgedaan met de effecten van de beëindiging van de activiteiten van het Tolk- en VertaalCentrum Nederland en de overdracht van de werkzaamheden aan Manpower Business Solutions en de vraag of van de waarschijnlijke opwaartse druk op de tarieven reeds iets is gebleken.

De erkenning

Gelet op het ongelooflijk grote aantal talen in deze wereld rijst de vraag hoe de minister zich voorstelt om artikel 6 sub c te operationaliseren. Het hof Amsterdam heeft onlangs grote moeite gehad om een tolk Twi te vinden (het Twi is een taal die gesproken wordt in Ghana door ongeveer zes miljoen mensen, meestal nakomelingen van de Ashanti's. Voor zover bekend wordt het Twi niet aan de universiteit van Ghana onderwezen). Heeft de minister gedacht om in dit soort gevallen gebruik te maken van expertise die er reeds in EU-verband is (pool van vertalers), incidenteel danwel structureel?

De CDA-fractie stemt geheel in met het voorgestelde systeem van registratie en de verplichting om de inschrijving eens per vijf jaar te vernieuwen.

De verplichting tot periodieke bijscholing

Is de minister nog voornemens om een dergelijke verplichting te introduceren, zo vragen de leden van de CDA-fractie?

Het bestaan van een gedragscode en een professioneel toezicht op de handhaving en naleving daarvan

De CDA-fractie verwijst naar de jaarrede die mevr. mr. G. G. van Erp Taalman Kip-Nieuwenkamp in haar hoedanigheid van voorzitter van de Nederlandse Juristen Vereniging hield op 9 juni 2000. Zij merkte toen op: «Een onderwerp dat volgens mij zeker landelijk en bij de wet moet worden geregeld is de tuchtrechtspraak. Het algemeen belang bij een goede uitoefening van een vertrouwenspersoon als dat van (gerechts)tolk brengt dit mee. De in het beoogde tolkenregister op te nemen tolken dienen te voldoen aan bepaalde eisen van deskundigheid, vaardigheid en integriteit. Met het oog ook de handhaving van de gestelde normen en van de kwaliteit van de beroepsuitoefening is een wettelijk tuchtrecht noodzakelijk. Dit betekent niet dat daarnaast geen ruimte zou kunnen zijn voor andere vormen van klachtafhandeling maar het opleggen van maatregelen, zeker als het gaat om schrapping uit het register voor bepaalde of zelfs onbepaalde tijd, is alleen aanvaardbaar indien dit geschiedt door de tuchtrechter op basis van wettelijk tuchtrecht». Heeft de minister overwogen naast de in artikel 16 en volgende geregelde klachtprocedure waarbij de minister na het advies van een door hem benoemde klachtencommissie te hebben ingewonnen zelfstandig een beslissing neemt, de doorhaling of de schorsing van een tolkvertaler in handen te leggen van een onafhankelijke tuchtrechter?

De leden van de commissie Justitie zien met belangstelling uit naar de antwoorden van de regering.

Voorzitter van de commissie,
Van de Beeten

Griffier van de commissie,
Van Dooren